

Vodič za edukatore

Stablo odluke: Demokracija ili diktatura

Trajanje: 20-30 minuta | dob: 12-18 godina

Uvod

Stablo odluke *Demokracija ili diktatura: Gdje biste radije živjeli?* na opuštenu način prikazuje razliku između dviju političkih krajnosti.

Stablo odluke poziva mlade da donose odluke: biste li radije donosili odabire kroz dijalog ili vam više odgovaraju brze odluke? Biste li tolerirali zapošljavanje „preko veze“ ili zahtijevate transparentan i pravedan natječaj? Biste li prihvatili da ravnatelj sam odlučuje o školskim pravilima ili želite da učenici i nastavnici sudjeluju u raspravi?

Demokracija je daleko od savršenstva, ali alternativa može biti još rizičnija. Ipak, svakodnevni život može biti duboko uvjetovan vrstom političkog sustava u kojem živite. Stablo odluke suočava mlade s posljedicama njihovih izbora i pomaže im da na ležeran način razumiju apstraktne pojmove poput demokracije i diktature.

Ciljevi učenja

- Učenici prepoznaju posljedice života u demokraciji u odnosu na diktaturu.
- Učenici stječu uvid u političke sustave i njihove utjecaje na svakodnevni život.
- Učenici postaju svjesni da politički sustavi utječu na slobode i (temeljna) prava.

Organizacijska priprema

- Preuzmite i ispišite crno-bijeli plakat u formatu A4 ili A3 (jedan primjerak po osobi).
- Pripremite samoljepljive papiriće (post-it) ako koristite lekciju A.

Vodič korak po korak

Opcija A

Istraživanje prednosti i nedostatka demokracije / diktature

1 Zapišite prednosti i nedostatke

U malim skupinama učenici na samoljepljive papiriće zapisuju tri prednosti i tri nedostatka demokracije. Papiriće lijepe na ploču. Isto ponavljaju i za diktaturu kao politički sustav.

---

2 Analizirajte dva politička sustava

Zajedno s razredom raspravite prednosti i nedostatke oba politička sustava. Naglasite da se radi o krajnjim suprotnostima te da između njih postoje (ili mogu postojati) različiti oblici demokratskih ili autoritarnih režima.

---

3 Podijelite plakate Stabla odluke

Svaki učenik dobiva Stablo odluke (isprintano na A4 ili A3). Učenici ga čitaju i ispunjavaju individualno.

---

4 Refleksija o novim uvidima

Na kraju aktivnosti razgovorom ispitajte jesu li tijekom ispunjavanja uočili neke nove prednosti ili nedostatke demokracije, odnosno diktature.

Opcija B **Prepoznavanje uloge institucija i (temeljnih) prava**

1 Podijelite plakate Stabla odluke

Svaki učenik dobiva Stablo odluke (isprintano na A4 ili A3). Učenici ga čitaju i ispunjavaju individualno.

2 Razgovarajte o prednostima i nedostacima

Ukratko raspravite ishode te prednosti i nedostatke demokracije i diktature. Zajedno s razredom ponovno sagledajte prednosti i nedostatke oba politička sustava. Naglasite da su to krajnje suprotnosti te da između njih postoji (ili mogu postojati) različiti oblici demokratskih ili autoritarnih režima.

3 Institucije i (temeljna) prava

Zadatak u parovima ili malim skupinama: zaokružite institucije i (temeljna) prava koja su važna za dobro funkcioniranje demokratske ustavne države. Zapišite njihovu funkciju i povezanost s određenim pravom (npr. novine predstavljaju slobodu medija, u školama postoji sloboda izražavanja, sudovi predstavljaju neovisno pravosuđe itd.).

4 Razmijenite rezultate

Ukratko podijelite rezultate s razredom i/ili zaokružite pojmove iz Stabla odluke na digitalnoj ploči.

5 Sažetak

Sažmite prednosti i nedostatke ovih suprotstavljenih političkih sustava.

Demokracija ili diktatura: gdje želiš živjeti?

POČETAK ↘

Sviđa li ti se sustav u kojem je samo jedna osoba na vlasti?

DA

Čak i ako ta osoba smije sama donositi velike odluke?

DA

Čak i ako su te odluke doista loše?

VELIKO, POODLUČNO DA

Diktatura je tvoj izbor. Samo imaj na umu da će ovo biti posljednji put da iznosiš svoje mišljenje. Diktatori ne vole ljude koji imaju mišljenje.

Misliš li da je važno da problemi budu vidljivi?

NE

Misliš li da se vjernici, osobe s invaliditetom, žene, učitelji, ljudi druge boje kože, muškarci ita. trebaju ponašati normalno, kao svi ostali?

Sada odaberi:
1. Nikada više vidjeti smeće na ulici ili
2. Šaliti se sa svime, pa čak i na račun policije ili vlade.

Čak i problemi malih ili ranjivih skupina (na primjer, imigranti ili LGBTQ+ osobe)?

U TOM SLUČAJU, NE

Je li ti važno da se različita mišljenja mogu izražavati u školama i u vijestima?

NE

Čini se da je demokracija tvoj preferirani izbor. Možda će biti smeća na ulici, a donošenje odluka sporo i komplicirano jer svi imaju pravo glasa, ali - odluke su prilično transparentne i mogu se nadzirati. Nitko nije potlačen ili nasumično pritvoren.

Logično je, zar ne? Netko tko ne pokupi svoje smeće bio bi zatvoren ili pogubljen u diktaturi. Dobra ideja?

O, NE... MOŽDA IPAK NE

Želiš li da se ti problemi riješe ili bi radije da više nikad ne čuješ za njih?

RIJEŠI PROBLEME GMRNI IH POD TEPIH!

U diktaturi ćeš napredovati. Obrazovanje i novinarstvo neće biti neovisni, pa ćeš učiti, vidjeti i čuti samo ono što odgovara vlastima. Svi se moraju prilagoditi, u suprotnom će biti kažnjeni (iako nitko nikada neće čitati o tome u novinama).

Čak i ako rješavanje zahtijeva mnogo rasprava?

DA

Ali zaista puno dugih rasprava koje uključuju mnoštvo ljudi?

NE

SASVIM U REDU!

Imaju li ljudi koji nepropisno odlažu svoje smeće pravo na pošteno suđenje i nepristranog suca?

Nije li svaki postignuti dogovor na kraju samo kompromis - malo popustiš ti, malo ja?

Demokracija ili diktatura: gdje želiš živjeti?

POČETAK ↗

